

Fra Aalborg til Fur

For et naturmenneske er det et antiklimaks at komme til Aalborg efter at have været på Anholt. Geologien her er anderledes vanskelig at få indblik i. Her er asfalt og fliser overalt, som dækker de oprindelige aflejringer fra Weichsel-istiden. Biologien har ganske vist taget sølvmågen med sig ind i bybilledet, men her lever den af overfyldte skraldesække efter primaters henkast af streetfood-emballage. Ja, og så er der kragen, som er ved at tilvænne sig bylivet, hvor den for år tilbage bestemt ikke kunne trives.

Man kan i stedet studere mennesker. Bedst som vi var sejlet ind i havnen ved Vestre Baadelaug og Sejlklubben Limfjorden, mødte vi de afledte virkninger af en konflikt mellem de to bådklubber. Hvorfor der er to i den samme havn, har jeg ikke fundet ud af. Men det er der, og de kan åbenbart ikke længere samarbejde om det samme vand.

Den uforstand der ligger i vores forhold til affald siger mig, at der er lang vej til 9 sorteringer (Foto: JV)

Uenigheden har medført, at vi så ganske gratis kunne få lov til at lægge til hvor vi plejede. Men da det var Sejlklubben Limfjordens pladser, havde vi ingen adgang til toilet og bad.

Vi indså da, at vi måtte flytte. Det blev i første omgang til en plads i den vestlige del af havnen for blot at opdage, at den var ejet af den samme klub. Mange venlige mennesker beklagede den situation vi var havnet i, og gjorde en del for, at vi kunne komme på toilet og få et bad, men bestyrelsen var ikke til at ringe

op.

Så vi måtte flytte igen, og nu ligger vi på Vestre Baadelags område. Her koster det frihavnsafgiften, men til gengæld kan vi få kort til bad og strøm.

Anledningen til striden skal sikkert høres fra begge sider. Men skilsmissen havde angiveligt været uundgåelig. Vestre Baadelaug ejer automaterne, badefaciliteterne og mastekranen, mens Sejlklubben Limfjorden kun har et klubhus med sparsomme faciliteter.

Mennesker, der lider af en næsten overdreven selvpfattelse, skaber ofte absurde situationer for sig selv. Medlemmerne skal sådan set kun have et godt sted til deres både, men i stedet bliver personlige relationer og idiosynkrasier så vigtige, at der erklæres krig som ingen vinder.

Rundt om i havneområdet flyder det med affald.

Som sagt er måger og krager fornøjede ved udsigten til en godbid. Og hvad med rotter? Vi vil så gerne holde

Embalage er tit et problem. Men de fleste løser det på denne måde i håb om, at nogen straks kommer og skifter posen. (Foto: JV)

naturen ren, men synes ikke lige det er en individuel opgave. Nogen kommer nok og rydder op efter os, og så var der for resten ikke plads i affaldskurven og sortering er en umulighed.

Vi er som fugleunger der klatrer ud af reden. Alligevel er Aalborg en forholdsvis ren by, men jeg forestiller mig, at det koster en del at få ryddet op hver dag.

Skibet her mødte vi på vej til Fur. Det er i gang med at tilse bøjerne (Foto: KL)

Huset i baggrunden inde på land er næsten som et vartegn. Det ligger vest for Lindholm og ligner en gammel landbrugsbygning. Dagen bød på en kølig modvind (Foto: JV)

Fur

Vi vender som regel altid tilbage til Fur, når vi sejler i Limfjorden. Øen har sit særpræg og monstro det ikke også gælder for de mennesker som bor her fast. Øboere har ry for at være kulturelt forankret i et liv som er afskåret fra fastlandet. Dog kan man ikke påstå, at Fur er isoleret, så længe færgeren sejler efter behov; en overfart tager under fem min.

Fur Kirke set fra nord. Udvendig majestætisk og selvsikker med en smuk kirkegård, mens den indvendig fremstår kedelig uden bemærkelsesværdig udsmykning (Foto: JV)

Ellers er geologien en vigtig del af natur-fortællingen om Fur. Her er moler det specielle, og det findes kun her og på Nordmors. Det er 55 mio. år gammel aflejring, som under Weichsel-istiden blev skubbet op for enden af randmoræner, og som nu er blotlagt subtropisk havbund med henved 200 askelag af vulkanske udbrud, fra dengang Grønland skilte sig fra Nordeuropa og gled mod vest. Det har været et spektakulært naturfænomen som til tider har sendt store mængder aske ud over Nordeuropa.

Spredningszonen, hvorfra udbruddene

kom, ligger i dag langt ude i Atlanterhavet og opdeler Island i to lige store dele; mod vest den Nordamerikanske Plade og mod øst den Eurasiske Plade.

Moler består af 1/3 ler samt 2/3 døde kiselalger (diatoméer). Når algerne fra omkring 100 forskellige arter døde, faldt de ned på havbunden og dannede et 50 – 60 meter tykt lag moler.

Bispehatten er bevaret efter udgravning af ler. Her kan man dels se hvor højt landskabet engang har været og dels de mange karakteristiske askelag som dannedes under Nordatlantens fødsel. (Foto: JV)

Moler er eftertragtet til mange forskellige ting. Fx har brændt moler længe været kendt for sin isolerende evne. Men det anvendes også til sten i brændeovne og til kattegrus.

Gammelhavn. I baggrunden ses hvordan sand og sten har lavet en strandvold langt ud i fjorden (Foto: JV)

Lidt øst for Stenøre blev der i begyndelsen af forrige århundrede anlagt en havn. Fiskeriet var dengang et betydningsfuldt erhverv, og tiden krævede bedre faciliteter. Imidlertid var det umuligt at undgå tilsanding uden for havnen, så i 1956 besluttede man at flytte den til den nuværende placering. I forbindelse med den gamle havn er der et lille fiskerimuseum, og her står døren altid åben for besøgende.

Museet ved Gammelhavn (Foto: JV)

Landskabet på Nordfur er præget af de mange molergrave. Nogen af dem skæmmer en del, mens andre på enestående vis blotlægger en fjern fortid. Igen må jeg sige, at mennesket har præget det meste af det landskab vi har i Danmark. Således også på Fur. Den oprindelige skov fra tidernes morgen forsvandt i 1627. Der er igen opstået urørt skov sporadiske steder, som fx ude omkring Knuds Hovet. Her er landskabet fredet, mens andre lokaliteter er kulturlandskab der naturbevares, det, der fulgte med landbruget

anvendelse til agerbrug og afgræsning. Igen – som jeg bemærkede om Ørkenen på Anholt – har det for så vidt ikke noget med naturbevarelse at gøre.

Landskab på Nordfur (Foto: JV)

Hævet strandvoldslandskab i den nordvestlige del af Fur. Billedet er taget fra Lille Knudshoved. Tv i billedet fortsætter det lave område gennem landet. Her har der i tidernes morgen været et smalt sund (Foto: JV)

Nordkysten ved Langstedhuller med udsigt til Livø (Foto: JV)

Man fornemmer højden herude på Knudshoved. Vandet eroderer kysten en smule visse steder. Således kan man se det blotlagte moler med askelagene på samme måde som ved Hanklit på Mors (Foto: JV)

Her graves moler fri af undergrunden og skovles om så det smuldrer i små dynger. Bagefter bliver det transporteret hen til fabrikken ved Færker Odde (Foto: JV)

To muslingetrawlere i Fur Havn (Foto: JV)

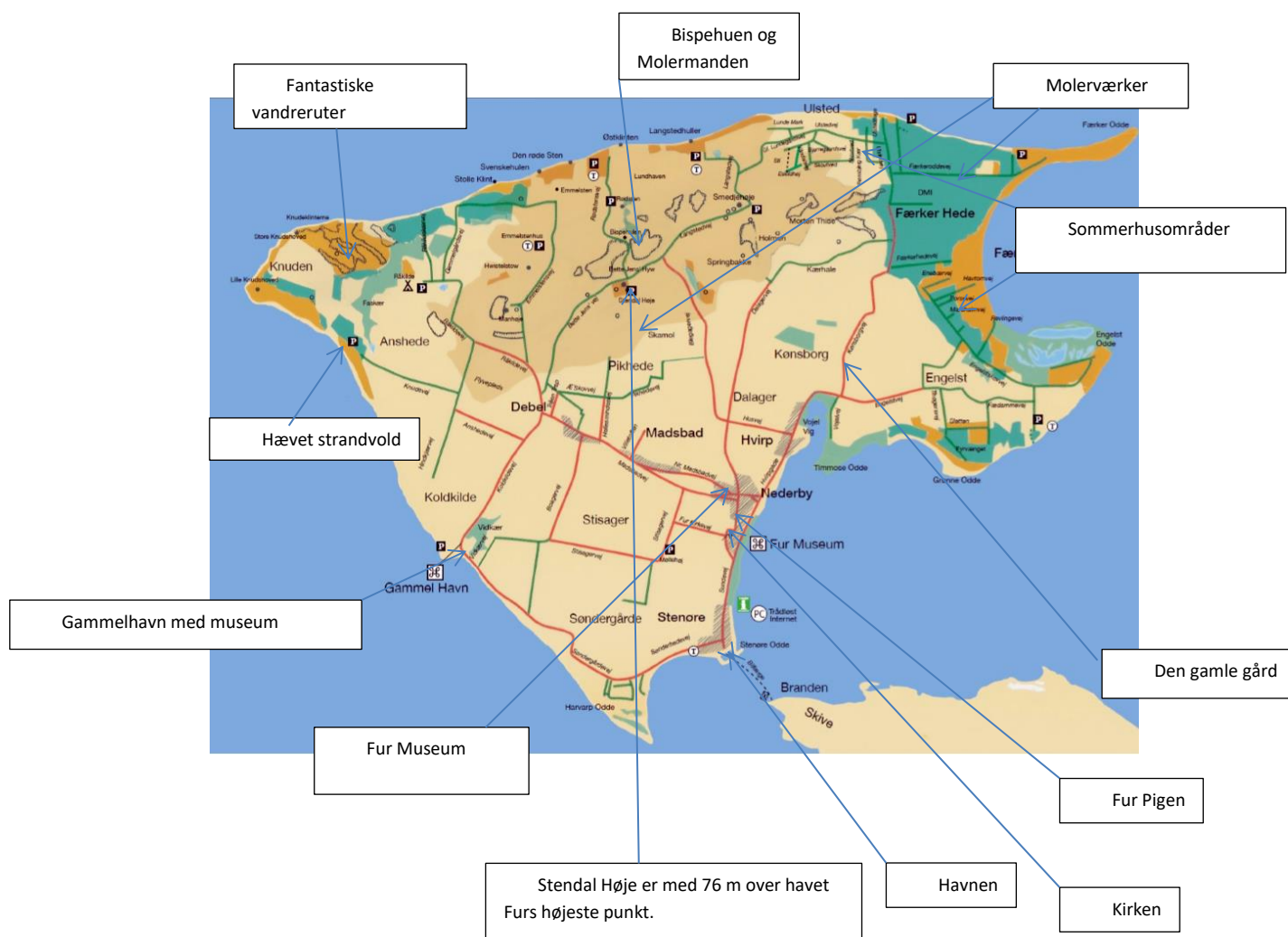
Som sagt har fiskeriet betydet meget for Furboerne, men i dag er der stort set kun nogle få tilbage der kan leve af muslingefiskeri. Det kan foregå på line – eller i ”strømper”- hvori muslingerne vokser, til de er store nok. Men der er stadig dem som har tilladelse til at skrabe muslinger.

Miljømæssigt er muslingeskrab en katastrofe

for fjordbunden, idet trawl og skrab så at sige pløjer bunden op og ødelægger det liv af

småkravl og planter, der skal danne grundlag for et naturligt dyreliv. Igen er menneskelig uforstand med til at ødelægge grundlaget for liv – et liv i fjorden, som vi på mange måder er afhængig af.

I mange år har man kendt problemet, men fiskeriet har, som landbruget, en politisk og økonomisk interesse som der altid er blevet taget hensyn til. Det hævdes, at der er kommet mere liv i fjorden, men det skyldes mange års indsats for at bremse udledningen af kvælstof og fosfor. Alligevel er der lang vej til en naturlig balance, og man burde derfor overveje helt at forbyde muslingeskrab der må siges at have en marginal økonomisk betydning for landet.

Fur, eller Fuur Ø, som Tit Jensen kaldte øen i "Stykke Krumpen", er 22 km² stor. (En anelse mindre end Anholt) Her bor 767 mennesker fast, mens 250.000 frekventerer øen som turister.

Her bor tilsyneladende ikke nogen. Udhusene er ved at styrte sammen (Foto: JV)

Her er en del tomme huse. Mange ejendomme er forfaldne, men alligevel er huspriserne relativt høje. Det kommer naturligvis an på beliggenheden, for der er altid folk fra fastlandet der vil betale en høj pris for en god udsigt. Men antallet af fastboende falder, sikkert fordi den nærmeste by med beskæftigelse er Skive. Derfor ender en del af de gode

beliggenheder som sommerhuse.

To steder har kunstneren Erik Nygaard fået opstillet sine figurer af henholdsvis **"Fur Pigen"** og **"Molermanden"**. Den første står i Nederby, mens den sidste er opstillet i 2014 ved Bette Jenses Hyw med udsigt til "Bispehuen".

"Fur Pigen" og "Molermanden", begge lavet af Erik Nygaard fra Skive (Foto: JV)

Jeg har aldrig brudt mig om de to skulpturer. Begge står de skævt som lys i lagkagen og uanset afstanden og vinklen man betragter dem i, finder man ingen anledning til at hæfte sig ved hverken budskab eller kunst. Det er synd, for placeringerne er velvalgte. Der kan være mange grunde til ideen med pigen, men hun forbliver så intetsigende uoriginal, mens den måde hun læner sig på ikke passer med kropssproget.

Molermanden ligner en udstoppet kustode på et museum. Der findes ingen sjæl i ham og intet kan læses i hans udtryk. Endelig står han på et glat cementfundament omkranset af grus i jernramme, som helt uden fantasi er flankeret af en alt for stor plade med vejledning på en jernpæl, der fortæller hvad du ser.

Jeg har ikke noget ønske om at være smagsdommer. Alligevel er der kunst der virker frastødende i sit udtryk, og som sætter sig i bevidstheden som en skændsel der udfylder en vigtig plads. I mange årtier har moleret haft en betydning for beskæftigelsen. Man har måttet slide fysisk hårdt for føden. Det er hvad man forledes til at tænke på, men jo mere man ser på Molermanden, jo mere henleder man tanker på formningstimerne i grundskolen.

Anderledes stemt bliver man af at betragte Jacob Vestergaards "Rødstensmanden", der er hugget ud i granit og står i Fur Museums gårdhave. Straks hvirvles man ind i mytiske forestillinger om det overnaturlige. Nok forstår vi den akademiske forklaring på naturgeografien, men først når det abstrakte billede viskes af nethinden. Geologien bliver ved med at være et ufærdigt studie med masser af uafklarede spørgsmål. Her er den mytiske, halvreligiøse tilgang den trøst vi har i dagliglivet, når det alt sammen er for stort, til det kan rummes.

"Rødstensmanden" af Jacob Vestergaard. Står i gårdhaven på Fur museum. (Foto: KL)

Når vi er på sejlerferie finder vi ofte glæden i det spontane. Vi ved knapt hvor turen går hen når vi sejler hjemmefra, men alle steder er der ting at udforske. Så hvad betyder det, om man sejler den ene eller anden vej?

Jeg forstår så udmærket godt folk der gerne vil ud at rejse. Længslen efter det fremmede og eksotiske ligger i vores natur. Vi er nysgerrige og vil hele tiden opdage og opfinde. Heri har vi ingen rationelle mål og det findes vel som sådan langt nede i bunden af behovspyramiden.

Men jeg har opdaget – efter vores beslutning om ikke længere at flyve – at den verden

længslen retter sig imod, ligger tættere på os end vi tror. Livet ville være for kort, hvis vi gik med forestillingen om at kende til alt hvad der er værd at vide om Danmark. Tag det som en infantil sandhed, der alligevel ikke bliver forstået, for i vores konkurrence om at gøre de største opdagelser tror vi, at afstanden til dem har betydning.

Fløjlgræs står alle vegne med sin karakteristiske – afhængig af lyset – rustøde/violette farve (Foto: JV)

To dejlige hummere. Det smager fantastisk, men er rigtignok lidt dyrt hos fiskehandleren. Men her på Fur kender jeg en der hedder Kjeld som sælger til rimelige priser. Det er godt at have telefonnummeret til sådan en. De primitive forhold er en del af oplevelsen; køkkenet er ikke velegnet til de store anretninger, men vi får mad hver dag, og hvad skal man mere? (Foto: KL)

På kirkegården mødte jeg graveren. "Tillykke med arbejdet", indledte jeg. Sådan én har altid tid til en snak, især hvis man viser sig interesseret og roser hans arbejde. Han så på mig med en eftertænksom mine.

Det er sådan noget vi siger, der hvor jeg kommer fra, vedblev jeg. Jow, det... man skal være glad for at have et arbejde. Her ser godt ud, sagde jeg, men det er et stort arbejde. Jow, det... Jeg mener bare, at det er en del af belønningen at se det nytter, det man laver.

Mere skal der ikke til for at komme i snak, og riven kom straks i anvendelse til at hvile sig ved, og så indledte vi i den lette ende om indbyggertal, arbejdspladser og huspriser - og hvad har vi – og kom senere ind på tyveri, eftersom jeg klagede over, at de fleste kirker var aflåste.

Det gør vi ikke nødvendigvis her, sagde han. Vi har jo færgen.

Færgen?

Jow, der sker skam tyveri nu og da, men på Fur er der mange øjne på vagt, og hvis der så er en som bliver afsløret, ringer vi til færgen. Den hilser vedkommende ombord som alle andre passagerer, men giver sig så til at sejle rund i sundet til politiet når frem. Så på den måde er der ikke mange der slipper godt fra at stjæle her.

Engang gik rygtet om en knægt, der havde stjålet en del oppe i Brugsen. Det tog ingen tid at ringe rundt med en beskrivelse af ham, og så var det, at uddeleren selv var ude at køre på øen og opdagede tyven. Han stoppede op og spurgte, om han ville have kørende ned til færgen, og det ville knægten godt. Jow, på den måde er det godt at have en færge.

Den gamle gård (Foto: JV)

For et par år siden var vi her på Fur et par dage, og jeg fik som sædvanlig en vandretur i landskabet. Det havde sikkert været først på formiddagen, helt vindstille med fuglestemmer alle vegne. Men som jeg

nærmer mig en gammel gård ved Engelst er der en lyd der blander sig i lærkesangen. Lyden fra min barndom? En malkemaskinelyd som den min morfar havde og som vi også selv havde indtil min far fik installeret rørmalkning. Det var som om tiden var gået helt i stå. Duften af ensilage, lyden af malkemaskinen og nu også en skovl der skrabe i grebningen.

Jeg skulle have gået ind til ham. Gennem porten kunne jeg se det var en mand med fedtet kasket, blå arbejdsbukser og sorte Nora-gummistøvler. På min egen alder? Måske er han ungkarl, for stuehuset mangler lige det sidste? Han har sikkert overtaget det efter sine forældre og ikke fundet anledning til at lave om på noget. Der var selvfølgelig en moderne traktor, men mon ikke også der står en Fordson Major med remtræk et sted?

Dagen efter gik jeg forbi igen, fast besluttet på at komme i snak med ham. Men da jeg den eftermiddag så ham stå et stykke inde i kornmarken med ryggen til, svigtede modet. Han så ud til at have nok i sit eget, og ville sikkert kun have foragt for en nysgerrig lystsejler med hat.

Forleden kom jeg atter forbi. Jeg så ikke nogen. Hørte ikke malkemaskinen, men køerne havde han stadig. I indkørslen lå Jyllandsposten indpakket i plast, smidt ud af omdelerens bilrude. Resten er op til abonnenten, der med årene har fået det sværere ved at forstå logikken i verdens gang. Men den er liberal, og det fjerner al tvivl om den journalistiske vinkel, der stadig forsvare landbrugets betydning for velfærdssamfundet.

I banken puges pengene sammen. Der er ingen grund til ødselhed, tænker han, og selv om de siger man skal investere, så har det nu aldrig skadet med en vis omtanke.

Først når der er hul, skifter man strømperne ud.

Udsigten fra Knudshoved mod Livø. Man fornemmer højden. (Foto: JV)

Jeg gør Fur færdig her i Nykøbing havn. På den modsatte mole sidder en mand i sit cockpit på taget af en motorbåd. Han sad her da vi kom i morges, og han sidder der stadig da vi kommer hjem sidst på eftermiddagen. Han kikker sig omkring, rejser sig en gang imellem for at se bagud, som om han venter på nogen. Så kikker han igen og holder et vågent øje med de 180° han har i sit synsfelt. Han er lidt fedladen, men rank i holdningen, og som alle andre der lever livet uden at opleve meningsløsheden, sidder han der på sin båd, højt oppe og ser ned på de fleste. Jeg har ingen anelse om hvad han tænker, men ville han have siddet der, hvis han var alene i verden? Ville han da vælge udsigten til tomme både, et par måger og et muslingecenter ude på odden? Ville han overhovedet have en stor motorbåd hvis ingen opdagede det? Ville han ulejlige sig med at klatre op, hvis ingen lagde mærke til det?

Jeg ved ikke hvem han er, og måske vil det være bedst hvis han vedblev at være rammen om min fantasi? Jeg har set ham før. Han findes i alle havne. En kvinde sidder aldrig og kikker på den måde. Kvinder blomstrer mere diskret, mens mænd sparker dæk eller troner på deres besiddelser. Nogen bruger biler, som de har i forvoksede carporte foran villaen. Andre har en havetraktor mens moderne modne mænd har en racercykel og et outfit, der passer som sprøjtet på den runde mave.

Vi skal alle sammen være noget.

Det er sådan noget jeg tænker på, når jeg sidder og skriver om vigtige ting på vores tur.